

לא לקמן קטו: ב' (צ"ב זקן קו. לעיל ה: א) [לעיל ז: ד] [שמות כג]

מוסף רש"י

ד' שומרים צריכין כפירה במקצת הוראה במקצת. קודם שמתחייב שבויה, ואם נשבע בלא כפירה והודאה אין שבעתו של שומר חנם כלום ולא מתייבטו ככל (ב"ק קו): שבויה האמורה בהם בשומר חנם שנגנבה ממנו וזמנו שבויה נשאלה ונשאל שמתה מחמת מלאכה (וע"ל ה) כפירה לא היא אלא כפופר ממש, או לא היו דברים מעולם או החזיתי לך. הודאה לא היא אלא אם כן הודה ממש שיש לו בירו שחייב להחזיר לו, מנא ש"ל חייב שבעת השומרים בזה אלא אם כן טען שלם פירות, באתה כבר לו ובאתה הודה לו שישנה בירו והשלישית אומר לו נגאסה, או אם שומר חנם הוא אומר לו בשלישית נגנבה, דחייב עליה שבויה האמורה בפירה שלם ש"ל ידו במלאכה ש"ל ש"ל שבויה דכפירה אין זו שבויה האמורה בשומרים, ובכלו כפירה נמי לא תחייבה שבעת השומרים, דכתיב בשומר חנם כי הוא זה, דמינה נפקא לן שמויה כמובן ב"ק, ובי חייב כי הוא ולא שפירי מ"ד צ"ב"ק בהגול (קו). עירוב פרושיות כמובן ב"ק, ובי חייב כי הוא זה לאו שומר חנם דכתיב גביה קאי, אלא אלא כסף תנאו, ואשמועינן היא תנא דשומרים נמי צעיק כפירה והודאה, והשבויה האמורה בפירה על פרה שלשית (וע"ל ה).

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צח.

עין משפט
גד מצוה

לב א מיי פ"ד מהל' טוען ומטען הלכה ז סגנו עשין זה טושי"ע ח"מ פי"ה ע"ג יג: לב ב מיי פ"ג מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סגנו עשין זכ טושי"ע ח"מ ס' שמה פטי"א: לד ג מיי פ"ג טושי"ע שם סעיף 3:

מן הימורים דלע"ג לשבועה דרבנן היא מתוך שאין יכולין לישבע מפסדין ואין נוטלין ושמה הטעם הוא דבעלילה מועטת יש לנו להקל על הימורים שלא להוציא ממון מהם והתם דוקא אמרינן דעבד כרז ושמואל עבד

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם משכחת לה רישא בב' וסיפא בג' רישא בב' דא"ל ב' פרות מסרתי לך פלגיה דיומא בשאיילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאיילה וחד יומא בשכירות ומתו תרויהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וסיפא בג' דא"ל ג' פרות נתתי לך ב' בשאיילה ואחת בשכירות ומתו הגי תרתי דשאיילה ואמר ליה שואל אין חדא דשאיילה מתה אידך לא ידענא אי דשאיילה מתה ודקיימא דשכירות היא אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאיילה היא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וולרמי בר חמא דאמר ד' שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת משכחת לה רישא בג' וסיפא בד' רישא בג' דאמר ליה ג' פרות נתתי לך פלגיה דיומא בשאלה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאלה וחד יומא בשכירות ומתו ג' כוליהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא לא היו דברים מעולם וחדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם סיפא בד' דא"ל ד' פרות נתתי לך ג' בשאלה וחדא בשכירות ומתו הגך ג' דשאלה וא"ל שואל

אלה חמשים. הוה ליה מודה מקצת ומחוייב שבויה על השאר ואינו יכול לישבע דאמר איני יודע: קא משכחם לה. עסק שבויה דמתניתינן רישא צב' פרות וסיפא בג' רישא דקאמי לדינא על היום או על השעה לא מיתוקמא בפרה אחת מעיקרא אלא צב' ומתו

וזה תוצעו על צ' והלה מודה לו באתה שהוא מחוייב לו דמיה והיא המביאתו להתחייב שבויה על השניה שטוען איני יודע אם חייב אם לאו ומתוך שאינו יכול לישבע משלם. ולהכי נקט ומתו תרויהו דאי דקיימא חדא וקאמר ליה אחדא שקלה ואחדא איני יודע אם צעעת שאילה אם צעעת שכירות ה"ל ההיא דמודה הילך וזכא מ"ד הילך פטור משבויה. וסיפא דקאמי שאל אחת ושכר אחת ואינו יודע אחת מהן מתה משכחת לה עסק שבויה כשהיו מתחילה שלשה ומתו השנים באתה מודה ששאלה היתה וחייב דמיה והיא מחייבתו שבויה על השניה: ולרמי דאמר ד' שומרים צב'. בשבויה האמורות בהן כגון ש"ח לישבע שנגנבה וס"ל לישבע שנגאסה ושאל לישבע שמתה ממלאכה צריכין כפירה וכו' אלמא מדקאמר צעיק כפירה ולא אמרינן צריכין הודאה במקצת ש"מ אע"ג דשייכא בזה שבעת שומרינן בלא שום כפירה לא משביעין ליה שבעת שומרים עד דכפר כפירה אחריתי כגון להד"מ או החזיתי לך ולדידיה לא מיחייב שבויה אהודאה בלא כפירה ואינו יודע לאו כפירה היא והא דרבנן לית ליה אלא"כ אמר לו חמשים יש וי' השניים מקצת נהד"מ ומקצת איני יודע משכחת לעסק שבויה דמתני רישא צב' פרות וסיפא בד'. לרמי בר חמא לא משמע ליה כי הוא זהו בלא כפירה כלומר זה אמת וזה להד"מ אבל זה אני חייב וזה איני יודע אי נגנב או שנגנב בש"ח לא משמע ליה כי הוא זה: חדא

ולרז ושמואל לעולם פטור הנמצע ופליגי ר' אבה אדר"ג ואדרז ושמואל ולכן מוכיח שפיר דרבנן דאמר חזרה שבויה לסיני דהיינו רב ושמואל וכולה סוגיא משמע דפליגי ר' אבה אדרז ושמואל דקאמר רבא כותיה דר' אבה מיסתבדרא וכן רב ושמואל האי צין שניהם מאי דרשי ציה משמע דפליגי ור"מ פי' דעיקר דקדייק גמי' דרבנן שצבזל רב ושמואל סמין אפרק קמא דסנהדרין (דף ק: וס) דקיי"ל התם דרבנן שצבזל רב ושמואל דקיי"ל ושביעין להו נמי דס"ל אין אדם מוריש שבויה לבניו דקין דמחוייב צעל דין שבויה ואינו יכול לישבע יעמוד ממון צמקומו ול"ש להו צין תובע לנצבע ודוק הוה: דאמר רבא בנה צי בידך בו'. פי' ר"ח דצברי רבא צהאי ליננא לא מליני עיקרה צגמ' ומיהו קבלנו מרבנן דעיקרה צפרק כל הנשבעין (שבעות דף

ממ) דאמר רבא כותיה דרבי אבה מיסתבדרא מתוך שאינו יכול לישבע משלם:

מתוך שאינו יבוא לישבע בש"ח. ה"ג הוה לן למימר מן הדין צחשוד על השבויה אלא תקנו שיהא כגדו נשבע ונטול דבענין אחר לא הוה אפשר שמי שיהיה רוצה היה מלוה לו פרוטה ויתבע כל אשר לו והיא מודה מקצת כמה שחייב ויתחייב שבויה ומתוך שאינו יכול לישבע יקח כל אשר לו בלא שבויה לכן תקנו שיצבע שנגדו אבל הכא וצנסכא שאינו יכול לישבע לא מחמת שהוא חשוד אלא עתה בתציעה זו אינו יכול לישבע מחמת המאורע לא הנריכו לישבע שנגדו: משכחת לה רישא בתרתי וסיפא בתלת. הך סוגיא אמיא כרבי חייל בר יוסף דאית ליה צהגול קמא (ב"ק דף קו. וסס ד"ה עירוב) עירוב פרושיות כתיב כאן וכו' כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב אבל צפקדון לא צעי כפירה והודאה צהדי נאנסו כדצעי התם ר' חייל צב' אבה א"ר יוחנן ופליגי אצרייתא דרמי צב' חמא דצעי ג' פרות אלא צשמי פרות סגי צהודאה וכפירה או צהודאה ונאנסו ול"ג ר"מ ה"מ צמלוה אבל צפקדון מעיז ומעיז אבל ריב"א גרס ליה ומפרש ה"מ צמלוה אבל צפקדון דהיינו צטענה דלא שייכא אלא צפקדון דהיינו טענה אונס מעיז ומעיז דאין צבירו מכיר צשקרו ומייב אפי' בלא מפרש צבורך והשתא לפי ריב"א הכא דקטעינן שוכר כדרכה מתה אבל איני יודע אם צשעת שאלה אם צשעת שכירות או שאלוה או שכורה נהי דלשבועה שמתה כדרכה דהיינו טענה דנאנסו לא צעי הודאה מ"מ מה שטוען איני יודע אם שאלוה או שכורה דהיינו כפירה צעי הודאה ולהכי מוקי רישא צב' וסיפא בג' דהשתא איכא חדא דהודאה והוי מחוייב שבויה לישבע ששכורה מתה דאי לאו דהיהיא דהודאה הוי כופר הכל ופטור וע"י גלגול דנשבע דכדרכה מתה אין להצביעו דפרשיית צמתני' ולפר"ת א"ש טפי דלדידיה אפילו נאנסו צעי הודאה ורמי צב' חמא מוקי לה צב' פרות וכו' חייל חדא דהודאה וחדא דכפירה היינו אותה שטוען להד"מ וחדא דנאנסה והיינו הוה דקטעינן איני יודע דטעינן צה שמתה כדרכה וא"ת צב' סגי צההיא דהודאה וצההיא דאיני יודע דאיכא צה נאנסה וכפירה ו"ל דגזירת הכתוב דאינה עולה לכלאן ולכאן דכי הוא זה משמע דאיכא כפירה והודאה מלבד אותה שטוען צה שלא פשע צה ומכאן יש להוכיח דלרמי צב' חמא לא סגי צכפירה והודאה בלא נאנסו ולא כדפי' צהגול קמא (סס) צשס ר"מ דאי סגי לא היה פליג כלאן להוסקינן פריה של כפירה אליביה צבזל הודאה ואינו יודע וכו' חייא צב' יוסף אפי' ר' יוסף היכי פליג אצרייתא דרמי צב' חמא ו"ל דצב' צמתני' דשבעת דדיינין (שבעות דף ק: וסס) זה אומר עד היזו זה אומר עד החלון וסלע הלויתני עליו כו' ועשר גפנים טעונות מסרתי לך דצכולהו לא צעי [אלא] כפירה והודאה וא"ת ור' יוחנן היכי פליג אמתני' וצב' צכרייתא דרמי צב' חמא והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ו"ל דאמוראי נינהו אליביה דר' יוחנן כדאמר צריש אלו טריפות (חולין דף מג.) א"ר יאמר שכל המשניות לא חשש להוציר אותן של אונסין דמוקי מתני' דהכא ומיהו קשה לפר"ת דפריך צסמון צגי זה אומר שאלוה זה אומר שכורה יצבע אמתאי מה שטענו לא הודה לו ולרז הונא ולרז יהודה פריך דלא צעו פרות הודאה והוי כופר הכל כדפי' צקונט' וא"כ מאי משני ע"י גלגול דאי' איצטבע דכדרכה מתה ה"ל לפר"ת כיון דליכא הודאה לא מיחייב שבויה אפי' צטענה נאנסו ובלא פי' הקונט' מתקשי לרז יהודה היאך יתרך דמין דליכא אלא חד פרה ולפי ריב"א אמתא צכפישות ו"ל דההיא שבויה מדרבנן דמדרבנן איכא שבויה צבזל שום הודאה ולעיל דמתריך הודאה משום שבויה יודע הוי כפירה כדפרשיית לריב"א וכן מפרש ר"מ ההיא דסוף המוכר הצית (ב"ב דף ע: וסס ד"ה סוף) דקאמר אילו אומר נאנסו לאו שבויה צעי דהיינו מדרבנן דאיכא שבויה מדרבנן קודם צבעת